

לא מתהרט, לא שוכח, לא טורק את הדלת

כינו אותו סוס טרויאני שחדר את חומות העליון, אמרו שטבל ידיו בפוליטיקה (הוא אינו מסתיר זאת), טענו שרקח מזימות עם ידיב לוין (למרות שנפגשו לראשונה רק לפני חודשיים) אבל אם תשאלו אותו, השופט יוסף אלרון היה שב ומתמודד על כהונת הנשיא, בניגוד לעקרון הסניוריטי • הילד מהמעברה, שהרגיש תמיד אאוטסיידר, פורש בקרוב לגמלאות • על הדרך הוא מאשים את עמיתיו האקטיביסטים במשבר במערכת המשפט, אך אינו מוכן לסבול איציות של הממשלה לבג"ץ • אם תוקם ועדת חקירה למחדל באוקטובר, כנראה יישב בה

גם

היום, רגע לפני פרישתו לגמלאות, שופט בית המ' שפט העליון יוסף אלרון אינו מתהרט על כך שה' תמורד על כהונת נשיא העליון. לו היה הדבר אפשרי, היה עושה זאת שוב. כשהגיש לפני שנתיים את מועמ' דותו, בניגוד לעקרון הסניוריטי ולעמדת שופטי העליון המלוכדים סביב יצחק עמית, עורר צער וטרדה וועם. "סוס טרויאני", היו מי שכינו אותו. גם בגלל העיתוי - בעיצומו של קרב האיתנים בין נשיאת העליון דאו אסתר חיות ואחריה מ"מ הנשיא עוזי פוגלמן לבין שר המשפ' טים יריב לוין סביב המהפכה המשפטית שנועדה לצמצם את סמכויות העליון ועצמאותו. רובירובם של שופטי העליון כעסו על כך שאחד מתוכם שובר את השררה, מערער על השיטה כאשר המערכת כל כך מאוהמת. אלרון, מצידו, כעס על מי שטען שבצערדו זה רקח מווי' מה ועשה יד אחת עם ה"יריב" לוין, ובכך טבל עמוק בפר' לטיקה. הוא הכחיש כל קשר עם השר. ואמנם, מתברר שהפעם הראשונה שבה פגש את לוין הייתה לפני חוד' שיים בלבד, בטקס הפרידה מנשיאת בית המשפט הארצי לעבודה, ורדה וירט לבנה. השר והשופט נתקלו זה בזה במקרה, במעבר חציה בדרכס לטקס, לחצו ידים להיכרות והריצו דאחקות על הקרבה שייחסו להם. "מי היה מאמין שזו הפעם הראשונה שבה אנהנו נפגשים", אמר לו לוין. אלרון, שיתלה בסוף ספטמבר את גלימת השופט אחרי 32 שנה, מתוכן שמונה שנים בעליון, סבור גם היום שאליו נבחר לנשיאות, הוא היה מנהל את המערכת טוב יותר מאשר עמית, שם קץ לסחבת במתן פסקי דין, משפר את אופן בחירת השופטים ויוצא חוצץ כנגד התי' נהלותם של חלק מהשופטים, שלרעתו הם חסרי מודעות עצמית ולכן פוגעים בשירות לציבור. ובעיקר, היה ממתן את ההתנגשות בין מערכת המשפט לפוליטיקאים. צריך לומר: המערכת אכן זקוקה לנייעור רציני, אבל לא בטוח שהשופט אלרון הוא זה שהיה מביא את הכשורה. אלרון נוהג לדחות את טענות מבקריו כי הגיש את מועמדותו מתוך התרסה, שלא לומר נקמה, כלפי עמית, שהעדיף שמונה שנים קודם לכן את קידומו לעליון של חברו השופט המחוייב מחיפה, רון סוקול, על פני אל' רון. כבר עם בחירתו לעליון, טוען אלרון, אמר לחבריו שהוא מתנגד לעקרון הסניוריטי. הוא סבור שאם מקום עבודה היה בוחר במועמד לקידום על פי עקרון הסניוריטי ולא על סמך כישורים, והקיים היה מגיע לבית המשפט, "הוא לא היה עובר את הרלת".

עם קצת עזרה מאפי נזה

נסיבות חייו של אלרון מגלמות את ההשתלבות הקשה, העיקשת והכאוה של בני עדות המז' רח ושל מי שלא קרוב לצלחת בצמרת מערכת המשפט. אין עוררין על כך שהגיע לכהונה הרמה בזכות ולא בחסר, אבל בחויה שלו הוא נאלץ לנהל מאבק מתמיד על קידומו. שלא היה טבעי במערכת הסגורה, הבלתי מפרג' נת והקליקאית לעיתים. הוא הרגיש שמכיוון שגדל במערכת עוליים, למשפחה קשת יום, לא למד בפקולטאות בירושלים או בתל-אביב - בתי הגידול הטבעיים של צמרת המשפט, לא שירת בחיידה 8200 או נתמך על ידי משרד עורכי דין מ"הצמרת", דרכו במערכת לא הייתה סלולה ולא סוגה בשושנים. אלרון נולד ב-1955 במעברת מחנה דוד שבחיפה, הצעיר מבין תשעת ילדיהם של צדיקה ועובדיה אלפריה ז"ל, שעלו לישראל

ממוסול שבעיראק ארבעה שנים קודם לכן. הוא השת' חרר מצה"ל בדרגת סגן ואת השכלתו המשפטית רכש בלונדון, בעודו עובד שם במסגרות ביטחוניות. את התמחותו עשה במשרד החיפאי היוקרתי סלומון ליפי' שיץ ושות', ולאחר מכן בפרקליטות מחוז חיפה. במאי רס 1994 התמנה לשופט בבית משפט השלום בחיפה. ביולי 2003 מונה לשופט בבית המשפט המחוזי ומקץ עשר שנים הפך לנשיאו. בשנת 2010 החל לכהן כשופט במילואים בדרגת סא"ל בבית הדין הצבאי לערעורים. כשהבין ששופטי העליון אינם רוצים לקבלו לשורר תיהם, הוא חבר למוקדי' כוח פוליטיים בוועדה לבחירת שופטים. הוא עצמו אינו מסתיר שכך עשה. ואמנם, אל' רון נבחר בזכות התעקשותם של חברי הוועדה הפולי' טיקאים - השר דאו משה כחלון ושרת המשפטים איילת שקד, ושני נציגי' לשכת עורכי הדין בניצוחו של ראש הלשכה הכל' יכול באותה עת, אפי נוה. נוה אף אמר אז בראיון עיתונאי: "בבחרתי לעליון שאם אלרון לא יתמנה, איש לא יתמנה". והוא אכן מונה. הלך של אל' רון: השיטה הקיימת של בחירת השופטים (החוק השת' נה ביוזמת השר לוין והוא ייכנס לתוקף בכנסת הבאה) היא טובה יחסית, אבל אינה מושלמת. שופטים טובים שאינם מקושרים בתוך המערכת יתקשו להתקדם. מבחינתו, העובדה שצמח בחיפה "הרחוקה", שלא היה מחובר לקליקה המשפטית המאפשרת גישות לעליון ושלא הכירו בהישגיו המשפטיים הכוללים, להבנתו, קידומו היה חסום והוא נאלץ למצוא תמיכה "בחץ". בסופו של דבר אלרון השתלב בעליון, ומסיים כעת מה שהיה מכנה "שליחות למען הציבור בסיפוק ובי גאוה", אבל הוא מעולם לא הרגיש לגמרי "אחר משי' לנו". גם בשל רגשות קיפוח שלא הרפו ממנו, חלקם מוצרקים וחלקם פרי' מרירות שנצברה במהלך הטיפוס העיקש שלו.

גורמים שהיו מעורבים במינויו לעליון התרשמו שגם נימות גזעניות השתרבו למרוץ, אך בהפוך על הפוך נח סייעו להכנסת "שופט מוחזק" לעליון. אירוע כזה חושף מעל דפים אלה ב-2016. השופט המחוייב דאו רון סוקול נכנס ללשכתו של הנשיא אלרון בחיפה והביט בתמונה שתיערה קבוצת מכובדים עוטי' גלביות, לרא' שיהם תרבושים ומצנפות. הוא שאל את אלרון, בהומור: "מה זה? התחלת לתלות תמונות של ראש בשלשכה?" אלרון הנדהם השיב לו: "זו תמונה המציגה את ראשי הקהילה היהודית במוסול ב-1930. בין השובשים רואים את סבי ודודי המנוחים".

הסיפור הזה הגיע במהירות לידיעת חברי הוועדה לבחירת שופטים ובהם השר כחלון, הח'כים נורית קורן (הליכוד) ורוברט אילטוב (ישראל ביתנו) ושני נציגי' (הרע) עורכי הדין אילנה סקר והאלדן וועבי. הם תבעו, לא רק בשל מוצאו המוחזק, אבל גם, להכליל את שמו של אלרון כמועמד ריאלי לבית המשפט העליון. וכך היה.

בכך לא הסתיימה הסאגה. באותם ימים הודלף שאחד השופטים הבכירים אמר בישיבה פנימית שאלרון אינו מתאים כיוון ש"לא קורץ" מהחומר ממנו עשויים שר

עמית. העדיף את סוקול
חיות. "מה שהיה, נמחק"

עובה צימוקי

צילום: אלעד גרשגורן

פטי העליון. האמירה הפוגענית הזו רק העצימה את המוטיבציה של תומכי אלרון בלשכת עורכי הדין ובי' מיזן הפוליטי. אלרון נבחר. כשהתייצב לעבודה, בסוף אוקטובר 2017, פנתה אליו הנשיאה דאו אסתר חיות, שהחלה את כהונתה כמה ימים קודם לכן. היא אמרה לו בפשטות כי זה אינו סוד שהוא לא היה השופט המועדף לקידום, אך הוסיפה: "ברוך הבא. כל מה שהיה נמחק". הוא השיב לה: "אכן, באתי לעבוד".

כשעמית נבחר, אלרון בירך אותו בחמיצות. יחסם היה קולגיאלי אך מנוכר. כשפורסמו ידיעות על מתיחות ביניהם, דחה עמית את הצעתו של אלרון לצאת לתקשורת ולהכחיש שיש ביניהם דם רע

אלרון סבור שבמלחמה אין לבית המשפט לגיטימציה להחליף את שיקול דעתם של מפקדי הצבא. למרות זאת קבע כי עקרונות דמוקרטיים אינם נמוגים כאשר המילים "ביטחון המדינה" נשמעות בבית המשפט

לקראת פרישתה של חיות בקיץ 2023, בעוד לוין כופר בנוהג של בחירת הנשיא על פי הוותק ("סניוריטי"), הציג אלרון באורח חסר תקדים את מר' עמדותו לנשיאות בית המשפט העליון מול השופט עמית. לבסוף, ב-26 בינואר 2023, בחרה הוועדה בע' מית. נציגי' הקואליציה בוועדה, השר לוין, השהה אורית סטרקוביץ' יצחק קרויור, החרימו את ההצבעה. כשעמית נבחר, אלרון בירך אותו בחמיצות, אבל המשיך להתנהל כרגיל. יחסם היה קולגיאלי אך מנוכר. כשפורסמו ידיעות על מתיחות ביניהם, דחה עמית את הצעתו של אלרון לצאת לתקשורת ולהכחיש שיש ביניהם דם רע.

לצמצם את זכות העמידה

אלרון מתיר אחריו מורשת של ריסון שיפטי בנוי' שאים חוקתיים. הוא הסתייג ואף הביע חרדה מהת' ערבות בג"ץ ביחסי הגומלין שבין הממשלה והכנסת לבין מערכת המשפט, ובפסיקותיו העניק לגופי המ' דינה שיקול דעת נרחב להפעיל את סמכויותיהם, אך בתנאי שיממשו את חובתם לשמור על זכויותיהן של כלל קבוצות האוכלוסייה. הוא היה אקטיביסטי כאשר הנפגעות מהחלטת הרשות היו האוכ' לוסיות החלשות. בהרצאה שנשא בכנס לשכת עורכי הדין במאי השנה שכתרתה "בין הקצוות - האם קיימת דרך אמצע במשפט החוקתי בישראל?" מתח אלרון ביקורת נוקבת על העליון בעוד' דו מכהן. "אנו עדים למגמת הרחבת סמכות בית המשפט העליון והתערבות גוברת מצידו' בביקורת חוקתית ואפילו על-חוקתית", אמר. "הרחבה זו, אשר התנגדתי לה בעקבותי, מצי' בה אתגר של ממש אל מול עקרון הפרדת הר' שויות, מעיבה על היחסים שבין הרשות השר' פטת ליתר הרשויות וגוררת 'שיח קצוות' שבו בית המשפט הפך, שלא בטובתו, לזירת מאבק ציבורית, גם בהיבטים שאינם משפטיים".

אלרון (שלישי משמאל) עם עמיתיו לעליון. תחסר לו דמות המופת שלו – הנשיא המנוח מאיר שמגר

הוא מתנגד בתוקף לנוהג שהשתרש, שכאשר מתקבל ככנסת חוק שנוי במחלוקת פוליטית וציבורית, מורגש "על אוטומט" עתירות המבקשות, כדבריו באותה הרצאה, "כי ימחק בפסק דינו את חוקת הכנסת. באופן זה, עתירות אלו מבקשות להביא את בית המשפט אל תוך המגרש הפוליטי... על כן, אף אני הבעתי את עמדתי לא אחת כי אם נגזר על בית המשפט להתערב בחקיקת יסוד, הרי שיש להותיר זאת למקרים חריגים וקיצוניים בלבד, שבהם הדבר עלול לפגוע בכוונות היסוד של הפרט, וכמוצא אחרון בלבד".

במהלך ההרצאה קבע אלרון כי יש להרחיב, לאו דווקא בחקיקה, את העילות שלפיהן ידחה בג"ץ על הסף הגשת עתירות, וכך לצמצם את "זכות העמידה"

"בכל תפקידי ראיתי לנגד עיני את החשיבות המכרעת של אמון הציבור במערכת המשפט"
אמר אלרון. "כניסת העליון לסוגיות שבליבת המחלוקת הציבורית, שלא לצורך, נושאת עימה מחיר של ממש"

השופט סוקול הביט בצילום שעל קיר לשכתו של אלרון. "התחלת לתלות תמונות של דאעש?"
שאל בהומור. אלרון הנדהם השיב: "זו תמונה של ראשי הקהילה היהודית במוסול. אחד היושבים הוא סבי המנוח"

עושה בעילה זו שימוש מופרז. הלכה למעשה, המקרים שבהם עילת הסבירות לבדה חורגת את גורל תיק כזה או אחר הם נדירים, אולי אפילו נדירים מאוד".

את השחיקה באמון הציבור במערכת המשפט העליון הוא תולה גם בהתנהלותו של מוסד זה. "בכל תפקידי תמיד ראיתי לנגד עיני את החשיבות המכרעת של אמון הציבור במערכת המשפט ואני שב ומציין כי ללא אמון – אין מערכת המשפט יכולה לתפקד. מבחינה זו, כניסת בית המשפט העליון לסוגיות אשר בליבת המחלוקת הציבורית, שלא לצורך, נושאת עימה מחיר של ממש".

על "המחיר" עמד בבג"ץ "שפיר" ("פשרת האוור" הנדל"), שביקש לבטל חוק יסוד שמכוחו ניתנה לממשלה ארכה להעברת התקציב באמצעות תיקון בחוק יסוד. ברעת המיעוט שלו ציין אלרון: "בחירת מניעים של חברי הכנסת לחוקק דבר חוק – ובכלל זה חוק יסוד – מחייבת את בית המשפט להיכנס לעומק 'המגרש הפוליטי' ולנבכי הפשרות שנגרחו בין חברי הכנסת, ולהכריע אם אלו ראויים בעיניו. יש שיאמרו כי בראייה ארוכת טווח, גישה מעין זו המבקשת להעי ניק לבית המשפט עוד ועוד סמכויות, כאשר הגבולות לכוחו הולכים ומטשטשים, תביא לפגיעה באמון הציבור בו – ולבסוף גם להחרפת השחיקה בציות להכרעתו תי... שעה שנסדקת תדמיתו של בית המשפט, כך שיש התופסים את שופטיו ככאלו המוטלים פוליטית ופוסקים מסיבות שאינן משפטיות, קשה להשיב את המצב לקדמותו". אף שהוא מטיל את האחריות על שופטי העליון, אלרון אינו מוכן לסבול מצב שבו הממשלה, או כל גוף אחר במדינה, לא יציית לפסיקות בג"ץ.

שמרנותו של אלרון באה לידי ביטוי גם בהתנגדותו הנהרצת לשירותים הישירים מדיני בג"ץ בנושאי ליבה, לדעתו, השירותים הללו מלבים את השיח המפלגתי והואלים בחברה הישראלית במקום להנגיש לציבור את עשיית המשפט והצדק. ההתפרעויות בדיוני בג"ץ פיסוירי ראש השב"כ המחישו זאת. אלרון חשב תמיד

יחיא אלפריח (בעיגול), סבו של השופט אלרון. גילויי הנזענות שספג במרוץ לעליון דווקא סיינו לו

שכאשר השופט "יורד לזירה", בית המשפט מפסיד. ככל שהשופט מרוחק יותר, כך נשמרת ארשת המכור ברות של בית המשפט. בשיור ישר קשה לנהל דיון ענייני, ממוקד ותמציתי. עורכי הדין הטוענים מאדירים את עצמם לנוכח המחלוקת פרי פסיקתו, וכל זאת גם חוק המתבקש בין הצדדים והקהל לבין השופט נשבר. אגב בג"ץ הדחת ראש השב"כ. אלרון לא הסתיר את דעתו, שפסיקה בנושאים כה חשובים צריכה להינתן בהרכב מורחב – ולא של שלושה שופטים. כך גם לגבי הבג"ץ שביטל את החלטת הממשלה לשנות את דרכי המשרת והמוחלטת במקרה, חייבת להשמיע מתיאום מסר בלתי מתפשר: מי שמנצל את כוחו ושליטתו על חסר הישע, עונשו יהיה מורו בהתאם".

קבע דברים דומים, תוך שהחמיר בעונשו של מטפל סיעודי שהתעלל באחד ממטופליו. "התבררה המודרנית, המעלה על נס את הטיפול באוכלוסיות החלשות והמוחלשות בקרבה, חייבת להשמיע מתיאום מסר בלתי מתפשר: מי שמנצל את כוחו ושליטתו על חסר הישע, עונשו יהיה מורו בהתאם".

מול כרישי הפשע

בשלוש הערכאות שבהן כיהן היה אלרון סוס עבודה – מבוקר עד ליל, בימי שישי ואפילו בחופשות. לא היו

כוללים פסקי דינו פנייה המכוונת ישירות אליהם. כך למשל, בתיק "הביבאללה" עתרה משפחתה של קורבן העבירה – נערה שנפגעה מרכב בעודה חוצה במעבר חצי – על כך שלא יוחסה לנהג הרכב עבירה של המתה בקלות דעת, אלא עבירה שחומרתה פחוה. השופט אלרון דחה את העתירה, אך ציין: "בטרים סיום, הערה אישית – באיכותם של העותרים, הוריה של עורבן ז'ל, עו"ד מסאלחה, ביטא בדיון לפנינו בהתרגשות רבה את כאבם הרב על אוברנס הכבד. בין היתר ציין את כישרונותיה ומעלותיה של עורבן בתחום השירה ואת חיבתה לשירי הומרת פיירונו אשר הייתה נותנת את קולה בשירה. כדובר השפה הערבית, לא יכולתי שלא להיכר בשירה האלמותית של זמרת זו – 'קביתקן' – 'אהבתך', ולחוש את כאבם של הוריה המנוחה, אשר למרבה הצער לא זוכה לשיי שיר זה לאהבה. יהי זכרה ברוך".

בשנת 2019 התקבל בכנסת תיקון לחוק העונשין, שבמסגרתו נערכה רפורמה מקיפה ב"עבירות המניחה". הרפורמה שינתה באופן מהותי את מדרג העבירות הללו וקבעה חמש דרגות: רצח

בנסיבות מחמירות, רצח, המתה בנסיבות של אחריות מופחתת, המתה בקלות דעת וגרימת מוות ברשלנות. פסיקותיו הרבות של אלרון מאז עיצבו את פרשנות בית המשפט העליון להוראות הרפורמה. הוא הרגיש בפסיקותיו את הווהירות הנדרשת כפרשנותו של החוק על גנת שלא לשוב למצב הדברים שקדם לו, כאשר עבירת הרצח בכונה המולדת, תחילה הורחבה יתר על המידה. במספר פסקי דין תקדימיים התורה את גבולות הנסיבות המחמירות שבעבירה של רצח בנסיבות מחמירות.

בימים אלה משלים אלרון כתבי ספר על "עבירות המתה". חברו הקרוב בעליון, השופט אלכס שטיין, כתב בהקדמתו: "השופט אלרון הוא אמן החיבור של עובדות החיים,

יריב לוי. קריאה לבייס הליכודי

על כל גונוניה, על המושגים הכלליים של המשפט הפילי אשר קובעים את האחריות והעונשים השונים בגין העבירות ובשל מעשי המתה בפרט".

ביטחוניסט, לא בכל מחיר

אלרון נתפס כשופט "ביטחוניסט", המייחס דרך רב לעמדותיהם של גורמי הביטחון בסוגיות ביטחון ניות מובהקות. כך למשל קבע שאין להתערב בהחלטת היועץ המשפטי לממשלה שלא להעמיד לדין פלילי חוקרי שב"כ בעקבות טענות לעיגוניים במהלך חקירה של פלסטיני. בפסק הדין נקבע כי "האמצעים המיוחדים", שהשב"כ הורה בנקיטתם, נדרשו לצורך סיכולה המידי של "סכנת מוחשית של פגיעה בחיי אדם", ועל כן השימוש שעשו חוקריו באמצעים אלה חוסה תחת "הגנת הצורך".

אלרון גם נמנה עם שופטי בית המשפט העליון הסיבורים כי יש לאפשר הריסת בתי מחבלים כאמצעי הרתעת, במקרים שבהם עמדת גורמי הביטחון מצביעה על יעילות הצעד ועל הצורך במימוש.

ככלל הוא סבור שבעת מלחמה אין לבית המשפט כלים, רצון או לגיטימציה להחליף את שיקול דעתם של מפקדי הצבא. "לא ניתן לכפות את כללי המשפט האזרחי על לחימה, ואין זה תפקידו של בית המשפט לקבוע עבור המפקדים כיצד לנהל את הקרב. על בית המשפט לנהוג בריסון שיפוטי, תוך הבנה שמאפיין יסודי של מלחמה הוא חוסר וראות".

למרות זאת קבע אלרון כי עקי רונת רמוקטיים אינם נמוגים כאשר המילים "ביטחון המדינה" נה" נשמעות באולם בית המ"שפט. "הנפרד הוא: ביקורת שי" פוטית דקדקנית סביב פגיעה בכוונות אורח, הקפדה מרבית על זכויות חשודים ונאשמים, ועקרונות כגון פומביות הדין, באים לידי ביטוי גם בעיתות משבר ומלחמה".

עורך הדין של משפחת צעירה שנהרגה ציין את חיבתה לשירי פיירונו. "כדובר ערבית", כתב אלרון, "לא יכולתי שלא להיזכר בשירה האלמותית של זמרת זו, 'קביתקן' - 'אהבתך', ולחוש את כאבם של הוריה המנוחה"

אלרון נחשב לפליליסט הבולט של העליון. הוא כתב כ-300 פסקי דין בעבירות רצח, מבלי שספג אפילו איום אחד. בערעורם של 18 הנאשמים בתיק 512 הכריע ההרכב בראשותו בזמן שיא של שבעה חודשים

בטקס הפרידה החגיגי מבית המשפט העליון יישב אלרון בחיק משפחתו, לצד שופטים שפירגנו לו מתחילת הדרך. תחסר לו מאד דמות המופת שלו – הנשיא המיתולוגי מאיר שמגר המנוח. בשלושת החודשים שאחרי פרישתו הוא יישב בלשכתו בעליון כדי לסיים כתיבת תיקים. הוא ריגיש שעשה זאת. בן העולים העיניים שטיפס במעלה הסולם, חזר לאלוהים היוקרתית אבל הוא הגיע ועכשיו הוא פורש – בשר מבשרה של המערכת.

בינתיים אין לו תוכניות, אבל ברור לו שישתלב בעייה ציבורית וממלכתית. השטע החברתי מדי שניה מעיניו, והוא סבור שיש מה לעשות כדי לאחות אותו. שר בכיר אומר: "אם תוקם ועדת חקירה ממלכתית או ציבורית בהסכמה לחקר אירועי 7 באוקטובר, אין ספק שארון יימנה עם חבריה". ומי יודע, אולי אפילו נראה אותו על כס יושב ראש הוועדה. ■ tovazimuky@gmail.com